

СРПСКИ

ТЕХНИЧКИ ЛИСТ

ОРГАН УДРУЖЕЊА СРПСКИХ ИНЖЕЊЕРА И АРХИТЕКТА

САДРЖАЈ: Друмски Аутомобили од Ј. —(17) О свежем месу превод од Ј. —(18) — II. конгрес бугарских инжењера и архитекта од П. А. Димића —(21)— Књижевност —(2)— Из технике експлозива од Ј. —(22)— Калоричка моћ и крупноћа зрна код горива од Ј. —(22)— Црни лак фирнис за гвожђе од Ј. —(22)— Распис свима начелствима окружним и Управи града Београда Мин. Унутр. Дела —(22)— Вести —(24)— Благајникова пошта —(24)—

Друмски Аутомобили.

Кад сам писао чланак: „Аутомобилски возови и народна одбрана“ имао сам на уму једино корист, коју бисмо имали, да смо у своје време, место понеких наших нових железница увели привремено аутомобилске возове. Та је корист наглашена и у низу чланака: „О значају друмова некад и сад“. Али у поменутом чланку о друмовима нисам био срећан у избору примера где би се могли увести аутомобилски возови, јер сам поменуо и друм између Лознице и Љешнице. Сад видим да сам погрешно и да сам се преварио у логици.

Кад сам пре дваестину година путовао кроз шабачки округ, мени је нарочито био остао у живој успомени лепи друм између Лознице и Љешнице. Возио сам се по њему као што само може бити. Тада није било поплаве, те нисам могао знати да друм вода плави, а и окуке су ми изгледале такве, да се могу слако поправити, ако баш буде потребе. И на основи свега тога, ја сам био извео овакав закључак. Кад је пре дваестину година био тај друм диван, какав ли мора тек данас бити. Јер, пре толико година било је у Србији и врло мало инжењера а било је богме и велике реакције. Данас има хвала Богу много више инжењера у Србији, а и престала је реакција. Народ, свестан својих потреба, а слободних руку да сам себи кроји капу, морао је увидети користи доброг друма и свакојако је, не само Лознички друм одр-

жао у добром стању, но га је морао и поправити, заједно са свима оним друмовима, по којима преноси божије дарове из богате житнице српске, из Мачве. Ту су народу драге воље и с пуно одушевљења притекли у помоћ наши инжењери својим стручним знањем и умењем, те је све то морало бити онако како се може пожелити.

Али ти моји закључци нису тачни. Господин Ј. П. З. уверио ме је, да код нас не вреди овакво резоновање и овакав оптизам. Он ми је отворио очи и научио ме је, да спекулативна филозофија и овде не вреди, већ да се треба ослонити једино на позитивна дата, која су на жалост жалосна. Према тим датима ми смо двадесет година ишли уназад а не у напред. Народ, изгледа, није увидео шта вреди добар друм, или ако је увидео, он није имао помоћи од оних који су за то надлежни, или, народ није доспео да и друмове одржи у добром стању и да их поправи. Али, ево ја опет падам у своју стару погрешку; ја опет резонујем, а на резоне, ма како они били тачни, не треба се ослонити. Зато ево и престајем и, ако ми г. Ј. П. З. допусти, констатујем поново да сам добио једно жалосно искуство више.

Не вреди ми ни упоређење са скорашњом Бугарском, која је по насељености много ређа но Србија, и која је ипак утрошила грдне паре на подизање саобраћајних средстава; и која је ипак успела да одржи установу путара, што Србија није могла. И зато, после свега овога, ја молим г. Ј. П. З. да бар

извини моју заблуду, јер сад зна, да ме је завела погрешна логика а не олако сватање и претпоставке без икакве подлоге.

Зацело ће и г. Ј. П. З. бити мило, ако се бар у другом примеру који сам био навео нисам преварио у толикој мери као у примеру из Подриња. А то ће имати да кажу инжењери окр. пожаревачког.

Међутим имам ипак да напоменем нешто у прилог моме мишљењу. Аутомобилски возови, као што ће бити познато Г. Ј. П. З., данас могу да возе сразмерно врло велике товари и по доста лошем горњем строју. Могу да се окрећу у кривинама од 10 м. полупречника, па за нужду и у кривинама још мањег полупречника. Даље, оно неколико дана у години кад је друм поплављен, може чак и изостати редован саобраћај, Најзад за први почетак не мора се баш све урадити. Поправка друма може да се изведе и поступно. Дакле и поред све моје заблуде, можда је ипак имало места размислити више и о могућности увођења аутомобилских возова. Јер, ко зна, када ће се почети рентирати подринска окружна железница? Ко зна, да ли се и с народно економског гледишта рентира уложени капитал на грађење поменуте пруге и кад ће та рента наступити, ако у рачун не узмемо једино приход од саобраћаја, но и посредну корист коју ће железница дати? Наш је новац скуп, јер га мало имамо.

Ј.

ИГИЈЕНА

(наставак)

Карактеристике меса лошег квалитета.

С гледишта хранљивости месо може бити лошег квалитета из ова четири разлога:

1). Што је од брва који је у тренутку клања био болестан изнурен или оболео од болести која не прелази на човека); то су меса крвава, од грозничаве стоке, љигава, мршава, малокрвна и т. д.

2). Што је од грла које је пред клање боловало од болести која на човека прелази.

3). Што је од грла које је угинуло од заразне болести.

4). Што је укварено или почело да трули.

Месо од болешљиве и изнурене стоке.

Крваво месо, месо од грозничаве стоке мање је или више мрке боје. Но како ова боја на ваздуху постаје блеђа, то треба боју испитивати на свежем пресеку. Месо је меко и трошно, има населе крви; обе марамице имају у себи крвног серума а

тако и суве жиле, нерви и површни лој; жлезде су, а понекад и лимфни судови хипертрофисани Срж је мрке боје. Руке се каљају од меса; има крвав изглед и особит задах (на грозничаво стање.)

Ово месо је од изнурене стоке или од стоке која је болесна па је заклана пре но што угине од природне смрти, т. ј. свакојако недовољно крви истекло.

Љигава месо је од сувише младе стоке. Мишићи су млитави, маст је сивкаста и мало је има, бубрези су љубичасте боје или загасито мрке, срж у костима није чврста.

Мршаво месо је млитаво, више или мање бледуњаво, врло сиромашно у масном ткању; често и нема масти а место ње је жућкаста течност у којој пливају громуљице масти. Срж је у костима делимице претворена у жућкасте пихтије и љигава је. Ако је говече толико мршаво да кости износе по тежини 33—40%, онда се срж из костију мора одбацити; не треба је употребити за храну.

Хидроемично месо је месо од изнемоглих овнова шкопаца, који су боловали од сушице. Кад болест не отме маха, па ован оздрави, онда им месо има доста дебљине — масноће — и једро је, али је при том влажно и на додиру осећа се хладно. Доцније ако, пре клања болест отме маха, месо је пуно водњикаве крви, „економија живота прикупља воду са свих страна.“ Месо врло брзо трули и ни пошто и ни на који начин не сме се потрошити за храну.

Месо од животиња које болују од болести које прелазе на човека.

Главне вирулентне болести које могу прећи на човека јесу: бактерична шуга и туберкулоза.

Бактерична шуга.

Месо оних брва који оболу од те болести још у већој мери има особине меса од грозничаве стоке. Микроскопски се та два меса ну уколико не разликују. Да би се поставила тачна дијагноза, потребна су хистолошка испитивања крви те да се може констатовати *Daveine*-ова бактериода у крви.—Кад прође 24 сата после клања и кад месо дуго путује железницом, могу бактериоде исчезнути. О овом треба нарочито водити рачуна. — И ако се тврдило да је месо од таквих брва нешкодљиво, под условом да се добро испече, ипак га треба не само као храну одбацити већ га треба денатурисати и уништити,

Туберкулоза.

Говећа туберкулоза може да постоји у говечету а да говече опет изгледа потпуно здраво и гојазно.—Неколико пута је константовано, да су по изложбама награђена грла била туберкулозна. То се сазнало тек пошто су заклана била.—Туберкулоза се карактерише тиме, што су повреде у плућима

микроскопске а врло различне од оних код туберкулозног човека. У плућима—белој цигерици—налазе се велике масе кречне инфилтрације, чак и кречне грудвице (туберкулоза плућа код стоке). Често уз то има округлих а понекад и кончастих туберкула које се састоје из кончића с обложеним јадром. Бронхитне жлезде су готово увек хипертрофисане, отврдле и пуне гука. На пресеку виде се чврсте туберкуле или обложене масе често местимично калциниране. У марамицама има туберкула које стрче а понекад су педикулизиране. У вимену се образује склерификовање и по средини ткања нова порекла видна гранулација, које по неки пут дегенеришу у грудвице или у делимичну калцинацију. Мишићно ткање није никад поплављено туберкулама.

Овце, козе и свиње изгледа да немају склоност за ову болест.

Месо од туберкулозе оболелих грла може се без опасности јести под условом да је добро печено, јер патогена микроба (микроба која изазива болест) гине на 75° С. Али је боље да се што више истисне из употребе, нарочито у случају где је зараза по целом телу или и у оном случају кад је болест локализована али је заразила целу дроб (н. пр. црева, мозак, плућа и т. д.) или се јавља на дуварима грудног коша или у дебелом цреву.

И месо од коња, магарца и мазги који су боловали од сакагије треба такође одбацити и ако би се строго узев могло јести кад би се добро искувало.

Извесне болести могу да пређу са животиња на људе. Такве су трихиноза и бобица.

Бобице.

Противно обичном мишљењу, бобица није специјална болест, свиња и ако на свињу најчешће налази. Познато је да чоек од бобица добија пантљичару, које има две врсте: од свињске и од говеђе бобице, (*Cysticereus cellulosus* и *Cysticereus bovis*) Свињску бобицу можемо констатовати на језику зараженог брва. Али има одгајивача стоке који затуре траг болести тиме, што браву чијодама испробадају све бобице на језику. Месо бобичавих свиња има на пресеку као љигаве громуљице које су провидне и које се прстом могу истиснути. У месу бобичавог говечета ове громуљице спласну на ваздуху, зато их треба тражити на свежем пресеку. Бобица (*Cysticercus*) гине на 47—48° С.

Трихиноза.

Трихине изазивају код човека често врло тешке поремећаје у стомаку и цревима: болове на чмару, пролив (диареју) а понекад псевдо тифозно стање, поремећај у мускулима (псевдо рематизам трихиностичан) који долази услед миграције—насељавања—трихина у ткања, и опште поремећаји у ор-

ганизму, који могу бити и смртоносни. Трихине гину на температури од 70° С. Изналажење њихово у месу доста је деликатно и тешко и потребна је за то употреба микроскопа с увеличавањем 70 пута, јер трихинозно месо често не показује никаква знака за голо око.

Месо од стоке која је угинула од заразне болести.

Несваљивост меса од стоке која је угинула од тровања крви, од запаљења марамице од грознице при порођају или од заразе у органима за варење (стомаку и цревима) може код човека да изазове тешке случајеве обољевања. Зато треба такво месо апсолутно забранити и поништити.

Укварено или делимично натруло месо.

Месо трули утолико брже у колико је време влажније и топлије. Али брзина с којом ће трулење отпочети зависи и од услова под којима је било клање стоке и у каквом је стању била још жива стока. Лети а нарочито при непогоди месо се врло брзо квари. Месо од грозничаве стоке много се теже чува но од здраве.

Месо, које се почиње кварити, на пресеку се прелива у неколико боја (иридира) а доцније почиње зеленити и смрдити. У том месу се развију нарочите микробе које могу живети без ваздуха и под микроскопом изгледају као кончићи који се таласају. Понекад и по мало фосфоризира такво месо, (фишеров бакцил). Није реткост да се и покварено месо троши. Рђав укус и задах затишкају се зачинама. Али је увек опасно јести такво месо ма оно било и најбоље кувано јер у њему има птомаина. Месо се испитује на птомаине на много начина. Један од најпростијих је овај: месо се потопи у алкохол помешан с винском киселином (1 грам киселине на 500 кубних сантиметара [алкохола]). Затим се дестилише под слабир притиском. Остатак се меша с чистим (апсолутним) алкохолом па с етром да би се раствориле гликозе и масти. Па се најзад подвргне реакцијама у закишељеном етарском раствору (с хлороводоникном киселином.) Реакција је јодифициран јодир поташе (реакција Мауер-ова) која даје преципитат ако постоје птомаине.—Кад човек окуси укваренога меса онда се изазива тровање у органима за варење које може бити опасно (Баутолизам).

Лукзусно месо

Под тим је именом у трговини познато месо; од живине, од питомог зеца и од дивљачи.

Живина.

Печено месо младе живине бело је и једро; а печено месо маторе живине је тврдо, како се код нас вели: „као опанак“, а боје је више или мање црвенкасто. Живина понекад болује од еминентно епидемичних болести. Кокошија колера и ако

није тако опасна, да човек не би смео јести месо од такве живине, чини да се јако смањује трговинска вредност меса од такве заражене живине. Месо од живине која је угинула а није клана нити преклана пред што ће угинути, има боју мрко црвену. Опасност је јести месо такве живине због птомаина који се у таквом месу нагло размноже.

Питоми зец.

Питоми зец може добити кокошињу колеру кад живи на буњишту и у додиру са зараженом живином а не чува се у кавезима. У дробу оболелог зеца има често бобица као прах, бобице су белчасте, опализирају из којих се може издвојити нека животињца која се састоји од врата и две главе и два венца пипака, То је *custicercus piciformis* који није опасан за човека.

Софистикација меса.

Ово што је до сад наведено, даје могућности да се разуме, какве се преваре могу да учине с месом. Циљ је тим обмана да прикрију лош квалитет меса које је изложено продаји. Ово је у ствари кривица, која се може дефинисати као превара у каквоћи робе, али може понекад бити и много опаснија превара: може се у трговину унети и месо које је за јело нездраво или укварено. Онда је то кривица очигледно озбиљна и опасна. Неки правници у таквом поступку виде намеру управљену противу човечијег живота: покушај убиства с предумишљајем. Ово мишљење може изгледати претерано али је донекле оправдано, нарочито кад се стави на основно гледиште игијене и народног здравља и кад се уоче штете које се том кривицом чине здрављу.

Преваре у погледу квалитета меса.

Често је тешко одредити јасну границу где престаје вештина варалице и професионалне вештине касапинове; или одредити где почиње: „дотеривање меса“ („*Marquillage de la viande*“)

Обично се још код живе стоке одреди трговинска вредност меса према здравственом стању и угојености дотичног грла. То се одређује чисто емпиричким путем: пипањем, изналагањем карактерних знакова којима се одликује здраво грло.*)

* На тај начин одређују нарочити вештаци да је дотично припремно за гојење; полу угојено; слабо угојено; угојено (кад масноћа изнутра одговара дебљини споља) добро угојено, кад је грло тако угојено, да се даље не може гојити (зрело); презрело, кад би даље гојење било опасно по живот грла.

Пипањем с једном руком и собема рукама сазнаје се колики је слој дебљине на бравчету на извесним местима тела и које је нарочито важно с тога што је променљиво према стању: гојазности стоке. Дотична су места различног облика у разним случајевима. Места су или парна или непарна. Непарна су она која се налазе дуж осе симетрије животињског тела а парна су она која леже с једне и друге стране. Француско им је особено име; „*manets* или *maniements*.“

Али ово чисто емпирично испитивање треба увек допунити, пре клања, још и нучнијим брижљивијим прегледом за шта је способан и надлежан ветеринар, те да се добију сигурни резултати. Између варалица који без обзира и скрупула употребљују све да прикрију органске недостатке и физиолошке мане стоке коју износе на продају и ветеринара непрекидна је борба. Али треба напоменути да ветеринар средствима која му даје модерна наука увек је у стању да изигра све покушаје који иду на то да му омету тачну процену и тачан суд.

Исто тако има покушаја преваре и са већ закраним месом. Ове су преваре махом невеште. Састоје се пре свега у томе да се прикрију они делови који на први поглед могу обелоданити какав је закрани брав (такви су делови; воловска жила (бик;) и виме од краве) али је увек лако осујетити превару јер се по траговима види где су ти делови били, и извежбан ветеринар баш по тим знацима који преосвају обрати нарочиту пажњу да открије превару. Мршавост меса често хоће да сакрију тиме што месо надувају али се тад под руком осећа да је месо као надувена мешина. Подражавају често и боју здравог и доброг меса на тај начин што лоше месо премазују вешто смесом од глицерина и винске киселине а по неки пут и бојом еозином и крвљу. Кварење меса успоравају додавањем антисеприкума. Али су све ове фалсификације ретке, јер претпостављају велику уметност варалице а нарочито су ретке с тога што их брижљив преглед лако обелодани.

У санитарној експертизи закраног меса важно је да се тачно испитају сви унутрашњи органи (плућа, цигерица, слезина, и т. д.) као и марамике око плућа, срца, диафрагма. Санитарни прописи треба да су такви да забрањују одношење тих органа пре верификације. И у случају да касапин поскида и уклони марамике има места сумње да има будикакве преваре. С тога месо такво треба сматрати да је сумњиво и највероватније да је од туберкулозног грла.

Испитивање нездравог меса.

Има доиста непоштених „касапа, који износе на продају месо од болесне или изнурене стоке. Писац вели да у француској таквих касапа има врло мало и да су ретки изузетци. По новинама бивало је бујних и звучних оптужаба, и публика, склона да све што новине донесу као посебне случајеве, одмах генерализује, сасвим је природно али неправедно узбуђена.

Што се тиче меса за војску, ту се сви спенијалисти слажу и дају једно једино логично решење које је у згодним изразима исложио ђенерал Рёдуа некадашњи шеф XVI кора:

(вршиће се)

II. Конгрес бугарских инжењера и архитекта.

Бугарско Удружење инжењера и архитекта позвало је све бугарске инжењере и архитекте на II конгрес, који ће се одржати 20., 21. и 22. марта ове године у Софији.

Задатак је конгреса да освежи и појача везе и другарство међу бугарским инжењерима и архитектама и да расправи ова питања :

I. Пошто се конгрес упозна с питањима, којима су се занимали међународни технички конгреси 1908. године у Бечу и Паризу, да се изјасни : која су од тих питања најважнија према нашим месним потребама, и да уједно искаже жеље и мисли, на који би се начин могла та питања остварити с погледом на месне услове.

II. Да се измењају мисли и искажу опште жеље о следећим месним питањима техничке природе.

A. Каква треба да буде политика за грађење :

1., Питање : Путова ;

2., Питање : Железница ;

3., Питање : Зграда ;

4., Питање : Регулисање и нивелација насељених места, снабдевање водом, каналисање и шосирање насељених места.

5., Питање : Хидро-технички и културно-технички радови.

B. Организација државне и општинске техничке службе, и, приватна пракса.

1. Питање : Како да се организује државна техничка служба ;

2. Питање : Како да се организује општинска техничка служба ;

3. Питање : Приватна пракса ;

4. Питање : Правилник о наградама за техничке радове.

B. Каква ваља да буде основа за израду техничких пројеката путем конкурса, и која је основа и начин за препоруку.

Г. На који би се начин могло предузети издавање једног техничког билтена или анала, у коме би се објављивали сви важнији државни пројекти, општинске као и грађевине појединих Удружења.

Овом приликом конгресисти биће упознати путем евентуалних екскурзија са разним техничким и културним радовима у престоници и око ње.

О другим питањима не може се говорити, али је допуштено, да један референт може говорити о неколико питања.

О једном и истом питању може бити више реферата, као што један референт може расправљати више питања.

Раферати не треба да заузимају више од шест штампаних страна друштвених публикација (мали квартал), и да се заврши предлогом, који по томе питању треба да усвоји и конгрес.

Пошто конгрес не може трајати више од три дана, то се неће читати реферати, но ће се само размењивати мисли и већином гласова усвајати или одбацити предлози. С обзиром на ово реферати ће се примати до 15. фебр. 1909. г. да би се могли одштампати и послати конгресистима најдаље 10 дана пре отварања конгреса.

Реферати ће се штампати о друштвеном трошку а без награде референтима, а решење конгреса штампаће се засебно најдаље три месеца по затварању конгреса.

При отварању конгреса може се овај правилник и мењати, а при завршетку утврдиће се : где, када и са каквим ће се задатком састати III. конгрес.

Конгресу председава председник бугарског Инж.—Арх. друштва у Софији, а управа тога друштва чини биро конгреса.

На конгресу може учествовати сваки бугарски инжењер или архитекта без обзира на то, да ли је он члан Бугарског Удружења Инжењера и Архитекта у Софији.

За учешће на конгресу треба се пријавити најдаље до 1. марта 1909. г. којом приликом треба положити и таксу и то : 20 лева, ако није претплатник друштвених издања, а 10 лева ако је претплатник.

У ову таксу не улазе трошкови око евентуалних екскурзија, банкета и других трошкова.

Положеном таксом конгресист задобија право : а). да путује са повластицом на државним железницама ; б). да учествује на конгресу и свима евентуалним екскурзијама ; и в). да добије све друштвене публикације за једну годину и све реферате као и одлуке по истима.

Одредбом т. в.) могу се користити сви они који положе таксу, ма и не причувовали конгресу.

Сваки конгресиста има право да о сваком питању говори по један пут и највише по пет минути.

Нова питања могу се покретати само на последњем састанку с тим, да се исти унесу у дневни ред за III. конгрес.

За помоћ Управи Удружења конгрес бира нарочити одбор, који ће се побринути, да месна јавна гласила објаве одлуке конгреса, као и да се заложи, онде где треба, да се све одлуке остваре.

14. Јануара 1909. год.

Београд.

Инж. П. А. Димић.

Књижевност.

Седмиченъ Листъ на Българското Инженерно-Архитектно Дружество. Год. V. Изишао је из штампе 1. и 2. број овога листа са овим садржајем: 1., Правилник за II. конгрес бугарских инжењера и Архитекта. 2., Историја Источних железница (у отоманској империји) Инж. К. Ј. 3., Раскош на америчким железницама, П. К. Н. 4., Управљање — Фелтон преведен с француског. — Лист излази у Софији (Раковска ул. 109.) сваке суботе а цена му је 6 дин. годишње са додатком поштарине за иностранство.

Б Е Л Е Ш К Е.

Из²технике експлозива. Пронађено је нешто ново, што изгледа да ће потиснути из употребе експлозивне (праскаве материје) који су махом опасна хемијска једињења с главном основом нитроједињења. Учиниће вероватно да исчезну фабрике и стоваришта тих опасних тела од којих велика опасност непрестано прети и људима и имаовини. И ако је у данашњу технику експлозива унешено више од једне милијарде динара капитала, који би тиме изгубили врло много од своје вредности, морају ипак свиши обзира јавне безбедности да се поставе изнад интереса капиталиста ако су истинита извешћа, која су до сад позната, о новом проналаску. Проналазач, један берлински инжењер, не употребљује више као што је до сад било, нитроједињења, већ уситњену артију, струготине дрвета, прах од угља и т. д. У његовој је руци да развије благе експлозиве или најбризантније — нагле — експлозиве. Фабрикација је потпуно безопасна и не подлежи никаквим правилима за сигурност. Случајне експлозије у опште су немогућне, тако, да се стотинама тона експлозива могу чувати по становима. Нови експлозив учиниће нарочито врло важне услуге техници бушења код железница, код тунела, код рудника и т. д. Сем тога велика је згода и у томе што ће га сваки предузимач моћи сам за своју потребу фабриковати колико год хоће и каквог хоће експлозива, само ако има при руци струготина дрвета или сличног горива које се може уситнити.

Ј.

Калоричка моћ и крупноћа зрна код горива. Како јавља Њу-јоршки „Electrical Review“, чинио је W. L. Abbott огледе о упливу који има крупноћа зрна угља на калоричку моћ. У једном истом котлу горео је наизменце седам разних сорти једног истог угља. Угаљ је решетан на тачним решетима с одређеном ширином рупа, те је угаљ та-

ко сортирао. Најситније комађе дало је најлошије резултате (ефекат 30%); двапут толики ефекат дао је угаљ чија је крупноћа била 6 мм. Угаљ 18 мм. зрна дао је најбоље резултате (70%). Код крупнијих зрна опада ефекат. Код угља чија су зрна 32 мм. спао је ефекат опет на 60%.

— Ј. —

Црни лак--фирнис за гвожђе. Да бисмо за премаз финих гвоздених предмета добили леп и трајашан лак, који штити гвожђе од рђе и који се даје прати а да при том не изгуби ни мало сјај, треба стопити подједнаке делове асфалта и колофонијума у каквом суду. Кад се смоле смешају онда треба додати још половину запремине ланеног уља и при том непрестано мешати. Уље треба да је пречишћено или се место њега може узети и фирнис. Док се то још ради треба спремити стопљен ћилибар и додати му горњу смесу и добро измешати. Сад ес маса скине с ватре и ражиди поступно с потребном количином терпентиновог уља. Гвожђе које треба лаковати, најпре се грундира црном масном бојом од чађи. Пошто се ова боја осуши, лакује се гвожђе два или три пута.

Ј.

РАСПИС

Свима начелствима окружним и Управи града Београда.

Ради правилнијег и тачнијег извршења закона о регулисању и употреби вода од 18. децембра 1905. год. и закона о водама и њиховој употреби од 26. децембра 1878. године. Господин Министар Народне Привреде изволео ми је у своме писму од 5. децембра 1908. г. ХБр. 334. учинити ову представку:

„Хидротехничком одељењу подручног ми Министарства долазе многе жалбе од појединаца, од општинских, среских и окружних власти, као и од окружних одбора, на штете које поједине реке чине сопственицима имања, а поглавито су учестале жалбе на штете, које појединци трпе од Мораве.

Да бих извидео у колико су те жалбе оправдане и шта је узрок штети, ја сам одређивао стручна лица из Хидротехничког одељења и из Управе Вода, да прегледају поједине реке и да сазнаду узроке штети које те реке чине. Из реферата њихових излази да је поред других узрока штети, које чине наше реке, поглавити узрок у томе што се од стране полицијских и општинских власти нико не стара, да се у погледу река тачно испуњавају прописи закона о водама и њиховој употреби од 1878. год., као и закона о регулисању и употреби вода од 1905. године.

Пре свега нико не стаје на пут самовласним радовима појединаца у кориту речном, тако да сваки, без претходног тражења дозволе од надлежне власти, одводи воду из реке и подиже поред обале и

у самом кориту разне грађевине, које не само ометају правилан ток воде, него су често повод да се корито заспе, а вода прокрчи себи други пут и односи здраву и зиратну земљу.

Исто тако увиђајем на лицу места од стране мојих изасланика, а и према прикупљеним извештајима од окружних власти, утврђено је, да и данас после 30 година, од како је ступио у живот закон о водама и њиховој употреби, постоји у свима окрузима врло велики број воденица, које нису задобиле право онако како то закон прописује.

Такве воденице које су појединци подизали по својој вољи, јесу такође један од главних узрока штети које наше реке чине, а која штета сваке године далеко надмаша вредност свих тих воденица.

Исто тако многи самовласно одвраћају воду из реке на своја имања противно законским прописима.

Крајње је време, Господине Министре; да се од стране државне власти предузму све мере, које ће отклонити све узроке штети, коју наше реке из године у годину чине нашој привреди, као и да се стане на пут самовласној употреби воде из речних корита.

Позван законом о регулисању и употреби вода, да се старам о регулисању и одржавању текућих вода и о спречавању поплава, ја вас молим, Господине Министре, да једном наредбом затражите од полицијских власти, да у своме подручју обратe особиту пажњу на испуњавање одредаба прописаних законом о водама и њиховој употреби, и да енергично стану на пут самовлашћу појединаца у погледу употребе воде и употребе корита текућих вода.

Тога ради полицијске власти треба:

1., да строго пазе на то, да нико ништа не предузима ни у кориту речном, ни поред обала а поглавито да се несмеју у кориту речном градити супови, гатови, вршке и преграде ма какве врсте и у ма каквом циљу, нити да сме самовласно давати потоку или реци други правац тока или ушћа:

2., све преграде које постоје и које су подигнуте без дозволе власти, наредити да се у року од најдаље месец дана имају уклонити из корита речног; а ако их не уклони онај који их је саградио, да то власт изврши о његовом трошку;

3., оне преграде и грађевине, за које постоји постоји одобрење власти, а које нису обухваћене чланом 16. закона о водама и њиховој употреби наредити да се дигну у што краћем року, ако прече природан ток воде и изазивају штете, што треба окружни инжињер да утврди на лицу места;

4., на рекама на којима постоје пловеће воденице (моравке, дунавке и т. д.) забранити рад таквих воденица, јер чине знатно већу штету него што је добит од њиховог рада, а осим тога, давање дозволе за рад таквих воденица није регулисано ниједним законом;

5., не допустити да ради ни једна воденица, која није испунила све оно што се тражи законом о водама и њиховој употреби; поглавито пак обратити пажњу од кад ради свака воденица и тражити да се према чл. 48. тога закона, сви који нису испунили законом тражене прописе, казне а

осим тога оставити им рок од 50 дана да изврше све оно што закон преписује. Ко то не изврши одмах му спречити сваки даљи рад;

6., никоме не давати права на употребу воде, нити у опште да може предузимати ма какве радове у кориту речном, докле се не добије пристанак од Министарства народне привреде; поглавито обратити пажњу да нико самовласно не одвраћа воду ван њеног природног корита;

7., старати се да се што савесније и тачније врши чишћење корита потока, речица и река, према које расоисима буде издало Министарство Народне Привреде; а исто тако да се редовно чисте ваде (јаруге, језеви) којима се вода одводи ради какве употребе; и

8., обратити поглавиту пажњу да се при давању дозволе за употребу воде, у свему испуне одредбе, које су прописане законом о водама и њиховој употреби, као и одредбе прописа и правила издатих на основу члана 30., 31. и 32. тога закона и упуства, издатих ка чл. чл. 22 и 23. истог закона Дозволе не издавати докле се у смислу расписа Министарства Унутрашњих Дела од 10. фебруара 1906. године П.Бр. 2691 не добије решење Министарства Народне Привреде.

Да полицијске власти не би пренебрегле вршење побројаних дужности молим Вас, Господине Министре, да у распису нарочито нагласите, коко ће Министар Народне Привреде, преко својих стручних органа од времена на време, водити контролу о извршењу тога расписа и да ће се свака неисправност у томе погледу Вама саопштавати.

Како пак извршење неких од горе означених наредба, може наићи на извесне тешкоће, јер извесне законске одредбе нису ни за пуних 30 година примењиване, као и с тога што ће извршење истих бити скопчано са повредом приватних интереса, то треба у истом распису скренути пажњу полицијским властима, да ме непосредно извештавају о свакој тешкоћи, на коју наиђу, па евентуално да ми учине и предлоге о начину, како би се те тешкоће могле отклонити и тиме да допринесу да се и код нас уведе правилно газдовање водом. Ако би извесне законске одредбе биле нејасне, или, ако би постојеће законе требало новим допунити или исправити, могу полицијске власти и у томе погледу подносити ми предлоге, који ће се узети у обзир при ревизији постојећих закона.

Сматрајући питање о одржавању корита текућих вода у исправном стању, као и питање о тачном испуњавању одредаба закона о водама и њиховој употреби и закона о регулисању и употреби вода, као врло важна питања за народну привреду, уверен сам, Господине Министре, да ћете што скорије изаћи на сусрет овом моме предлогу.

Извештавајући о овоме Начелство — Управу — препоручујем им: да се у будуће са својим грађевинским одељењем тачно придржава изложених правила у предњој представци Господина Министра Народне Привреде и расписа мог претходника од 10. фебруара 1906. год. П.Бр. 2691., да у смислу напред изложеног изда полицијским и општинским властима, потребне наредбе и о извршењу тога да се стара.

За неизвршење ове наредбе биће одговорни начелник окружни, шеф грађевинског одељења и срески начелници.

ПБр. 24231.

14. децембра 1908. год.
у Београду.

Министар
унутрашњих дела,
Св. Милосављевић с. р.

В Е С Т И

Личне вести.

Указом Њ. В. Краља од 9. јануара ове год. постављен је за инспектора друге класе у инжењерском одељењу Министарства Грађевина г. Светозар К. Русидес, инспектор исте класе Железничке Дирекције.

Грађевински Савет.

Указом Њ. В. Краља од 9. јануара ове год. постављени су за чланове Грађевинског Савета, за периоду 1909. и 1910. годину, и то:

За председника

Г. Никола И. Стаменковић, редовни професор Универзитета;

за заменика

Г. Милутин Ј. Божић, начелник Министарства Грађевина;

за чланове стручњаке:

а) за мостове и путове:

Г. Г. Миленко Турудић и Кирило Савић, ванредни професори Универзитета, а за заменика г. Мита П. Видаковић, инспектор Железничке Дирекције;

б.) за хидротехнику:

Г. Драгољуб Спасић, ванредни професор Универзитета, а за заменика Г. Владимир Бабовић, инспектор, Железничке Дирекције;

г) за архитектуру:

Г. Андра Ј. Стефановић, редован професор Универзитета и г. Милорад Рувидић, ванредни професор Универзитета, а за заменика г. Петар Ј. Поповић архитекта Министарства Грађевина;

г) за машине:

Г. Светозар Недељковић, помоћник директора Срп. Држ. Железница, а за заменика г. Миливоје Павловић, инспектор Железничке Дирекције.

д). за правну струку:

Г. Ђорђе Б. Несторовић, судија касационог суда, а за заменика г. Милорад Д. Поповић, судија истог суда.

Чланови Грађевинског Одбора за варош Београд.

Указом Њ. В. Краља од 9. јануара ове год. постављени су за чланове грађевинског одбора за варош Београд, за ову 1909. годину:

Г. Мита П. Видаковић инспектор железничке дирекције; Г. Петар Ј. Поповић, архитекта Министарства Грађевина и Др Војислав Ж. Ђорђевић секретар санитета; а

за заменике:

Г. Милан Јовановић, инжењер Министарства Грађевина; г. Драгутин Маслаћ, архитекта Министарства Грађевина и Др Драгомир М. Николић, лекар општине београдске.

Благајникова Пошта.

Од госпoде претплатника из Београда примили смо претплату за лист, и то:

по 10 дин.

за II полгође 1907.

од г. г. Јов. Штока предуз., М. П. Видаковића инспектора, и официрског дома.

за I полгође 1908 год.

од г. Богдана Гавриловића професора Универзитета.

за II полгође 1908 год.

од г. г. Милана Р. Премовића трг. В. Баганца агента, Свет Илића архитекте, Мих. В. Илића инспектора, Ст Симона члана Монопол. Управе..

15. дин.

за III и IV четврт 1908 г.

од г. Мих. Јовановића предузимача.

5 динара

за целу 1909 год.

од г. Александра Јотића техничара, и Васе Бикара техничара.

Г. Влад Здравковић виши инжењер, повереник за округ тимочки, послао нам је покупљену претплату за лист и то:

по 10 динара.

за II полгође 1908 год.

од г. Здравка Здравковића предуз., Јосифа Гранжана предуз, и Уроша Милошевића предузим. сви из Зајечара.

20. дин.

за целу 1908 год.

од г. г. Јоксима Ристића предуз. Вој. Поповић инжењер капетана, Мил. Миљковића предуз. Лазара Икића предуз. из Зајечара и Карла Чеха инжењера из Бора.

Г. Петар С. Бојић виши инжењер. повереник за окр. подрински, послао нам је покупљену претплату за лист и то;

20 дин

за целу 1908 г.

од г. г Радише Митровића предуз. из Љубовије и Драг. Стефановића инжењера из Шапца.

за целу 1907 г.

од пок. Раке Аћимовића бив. предуз. из Шапца

Власник за Удружење Срп. Инжењера и Архитекта **Кирило Савић** ванредан професор Универзитета одговорни уредник: **Јован Андрејевић** инжењер, управник грађевинског одељка општине Београдска Штампарија К. Грегорића и Друга — Београд